

Του Φρίξου Βράχα, Νοσταλγία της Κερύνειας, Λευκωσία, (14.9.1975)

«Η μέρα της Παναγίας (8 Σεπτέμβρη) ήταν το ομαδικό προσκύνημα στην χάρη της Γλυκιώτισσας και, λίγο πιο πριν (6 Σεπτέμβρη), η επίσημη μέρα του Αρχάγγελου. Κι' οι δυό μαζί, χρονικά αδελφωμένες σε μίαν αξέχαστη συγκινησιακή συνέχεια, ήταν η αντιπροσωπευτικότερη γιορτή της Κερύνειας. Που έμοιαζε πάντα σαν να τερμάτιζε τον καιρό της ξεγνοιασιάς και τηςσχόλης και να σημάδευε την αφετηρία ενός καινούργιου ξεκινήματος. Λες κι' απάνω της γυρνούσε ο χρόνος την αποφασιστικότερη καμπή του. αφού μ' αυτήν έρχονταν τα πρώτα φθινοπωρινά ρίγη, έφευγαν οι ντόπιοι παραθεριστές, άδειάζαν οι αμμουδιές, έκλειναν (ή μισόκλειναν) τα θερινά κέντρα, φορούσαν τα νοικοκυριά τη χειμωνιάτικη τους όψη, άνοιγαν τα σχολειά...

Η Παναγιά η Γλυκιώτισσα, ένα μοναξιασμένο γραφικό παρεκλήσι, πρόβαλλε τη σιλουέτα του, εκεί κατά τη δύση του ήλιου, μέσ' από μια πλατεϊτσα που κύκλωναν φαράγγια και θαλασσοδαρμένα βράχια – όπως ακριβώς, προς την αντίθετη κατεύθυνση, και σε ίση περίπου απόσταση από την πόλη, η Παναγιά η Χρυσοκάβα μόλις που ανασήκωνε την παρουσία της πάνω από το κύμα και τις κουφωτές σπηλιές της ακρογιαλιάς της. Παναγιές θαλασσινές κι' η μια κι' η άλλη, που ήταν για να δίνου ελπίδα και ν' απαλύνουν την οργή του πελάγου. Μα ακόμα, για να προστατεύει η πρώτη την πόλη από επιδημίες και για να θεραπεύει η Χρυσοκάβα από αρρώστιες. Μόνο που, με τον καιρό, τα πρωτεία τα κέρδισε η Γλυκιώτισσα, που κι' έγινε το αγαπημένο καταφύγιο κάθε πιστού. Δεχόταν κάθε μυστική, κάθε μύχια προσευχή κι' ευχή και γλύκαινε τον κάθε πόνο... και δεν ήταν Κερυνιώτης ή φίλος της Κερύνειας που να μη είχε τον ιδιαίτερο – κρυφό ή φανερό – συναισθηματικό δεσμό του με την Γλυκιώτισσα!

Η εκκλησιά του Αρχαγγέλου Μιχαήλ σε ανάμνηση του εν «Χώναις θαύματος» ήταν σκαρφαλωμένη σαν επιβλητικός κατάλευκος πύργος απάνω σ' ένα θεοκράμαστο βράχο μέσα στην καρδιά της μικρής πολιτείας, που αγνάντευε αγέρωχα το πέλαγο. Θαλασσινός κι' ο Αρχάγγελος, με ένα ασημένιο καϊκι που κρεμόταν πάνω ψηλά στην εικόνα του, που ήταν, όμως, περισσότερο μαχητής κι' υπέρμαχος. Ένωθες σίγουρος πάντα για την προστασία του και σε καταπλημμύριζε κι' η μορφή κι' η εκκλησιά του από δέος. Η Γλυκιώτισσα σε αγκάλιαζε με τη στοργή της, σε παραμυθούσε και σου κρατούσε αναμμένο βαθεία στην ψυχή το όνειρο και την προσδοκία. Ο Αρχάγγελος στεκόταν δίπλα σου αδυσώπητος για όποιον σε επιβουλεύοταν και σου χάριζε αυτοπεποίθηση και δύναμη. Κι' η «Πέτρα του Αρχάγγελου», ένα θεόρατος ύφαλος εκατό τόσα μέτρα περ' από την προκουμαία και κατάντικρο στην εκκλησιά, θύμιζε πάντα ως που μπορεί να φτάση η οργή του.

Μέσα σ' αυτό το πλέγμα της σιγουριάς και της ελπίδας η γιορτή της Κερύνειας έπαιρνε ιδιότυπες, πράγματι, διαστάσεις. Η ατμόσφαιρα, στην πόλη και τα γύρο χωριά, άλλαζε αυτόματα με τον εσπερινό της «παραμονής του Αρχάγγελου». Οι πιο ηλικιωμένοι από τους πιστούς κι' οι γυναίκες συνωθούνταν στον ναό που έλαμπε πεντακάθαρος μέσα στο φως των μανουαλιών, των καντηλιών και των πολυελαίων του, ενώ από ψηλά στο εικονοστάσι ακτινοβολούσαν οι τόσο ανθρώπινες και τόσο οικείες μορφές των αγίων του, ιστορημένες όλες (πριν από πόσα χρόνια...) από την ίδια έμπνευση και το ίδιο χέρι. Οι άλλοι γιόμιζαν τον αυλόγυρο κι' εκείνες τις κατακόρυφες σκάλες που, κατά επίπεδα, κατακυλούσαν, με μια παράξενη θεαματικότητα, από την είσοδο της εκκλησιάς ως κάτω στον κύριο δρόμο που οδηγούσε στο λιμάνι. Κι' άλλοι ανάμεναν τη λιτανεία της εικόνας, ενώ η καμπάνα αχολογούσε συνεχώς και γιόμιζε τα πάντα.

Από την ώρα εκείνη όλα χαλάρωναν και μούδιαζαν στην Κερύνεια. Κι' από το μεσημέρι της «παραμονής της Γλυκιώτισσας» έκλειναν και τα καφενεία ακόμη. Γιατί δεν έμενε κανείς, που, έστω και για μια στιγμή, δεν θα πετιόταν ως το παρεκλήσι ν' ανάψει ένα κερί, να δώσει μια βόλτα στο πανηγύρι, να σμίξει με κάποιο γλέντι. Κι' η συνήθεια τύλιγε ως και τους ξένους ακόμα... Λεωφορεία, αυτοκίνητα, ποδήλατα, υποζύγια, βάρκες – όλα οδηγούσαν στην Γλυκιώτισσα. Και πλήθος που πορευόταν πεζή – από τάμα ή κι' από τη χαρά του περιπάτου.

Στον εσπερινό, με τους αναρίθμητους γιορτάρηδες (από τον κατάλογο που διάβαζε ο παπάς θυμόσουν ένα-ένα σχεδόν όλους τους Κερυνιώτες, και τους ξενιτεμένους ακόμα...), με τη λιτανεία της εικόνας, με τις πραμάτιες που διαλαλούνταν στη διαπασών και με τα κρέατα που μοσχοβολούσαν στα φουρνιά και τις σούβλες, η λατρεία έπαιρνε ένα χαρακτήρα σαν παγανιστικό, που συνεχιζόταν με ξεφάντωμα ως την αυγή, ως την ώρα που το σήμαντρο (τελευταία μα μικρή απολόγη καμπάνα) καλούσε στον όρθρο... τότε ο κυρ Γιώργης και ο Ξενής παρατούσαν το βιολί και το λαγούτο και ξανάμπαιναν στην εκκλησιά! Μαζί κι' ο αυτοσχέδιος ποιητάρης...

Όμως, τι να πρωτοθυμηθή κανείς μέσα στην πικρή νοσταλγία του ξεριζωμού τούτες τις μέρες που ξυπνάνε μέσα μας όλα τα θυμήματα του τόπου μας. Η Γλυκιώτισσα τζαμί, ο Αρχάγγελος κουρσεμένος και βουβός, η Κερύνεια σωριασμένη μέσα στο καημό της... Θυμήματα βαρεία, που ωστόσο γιομίζουν την ψυχή με τη θαλπωρή τους. Άλλωστε, πάντα υπάρχει κι' η Γλυκιώτισσα με τη χάρη της κι' ο Αρχάγγελος με την οργή του. με την ίδια οργή που κάποτε στέγνωσε τη φωνή κάποιου βέβηλου εφέντη που είχε φθονήσει τη λαμπρότη και τη γιορτή του.

Ποιος ξέρει...